

stnosti narcizizma in zapostavljajo socialne faktorje. Ti bi jim omogočili vpogled v določene karakterne vzorce današnje kulture: poveličevanje momentalnega uživanja, fascinacija s slavo, bliščem in udobjem, neprestana anksioznost, življenje v stalno nezadovoljeni želji, strah pred starostjo in smrtjo, pomanjkanje interesa za prihodnost in zanimanja za preteklost, iz katere bi lahko družba črpala znanje za sedanost ipd. (Lasch, 1991: 33–34).

Današnja družba je po Laschu narcisistična v dvojnem pomenu. Najprej spodbuja uspešnost in aplavdiranje narcisističnim posameznikom, ki jih časti v luči vsakodnevnega spektakla današnjega načina življenja. Po drugi strani spodbuja razvoj narcisističnih lastnosti v vsakem posamezniku ob poudarjanju narcizizma v zelo atraktivnih oblikah. Sodobni starši poskušajo na vse načine vzbuditi v otroku občutek ljubljenosti in ga zato postavljajo na centralno mesto. Spodkopavanje avtoritete, tako starševske doma kot učiteljske v šoli, poveličevanje otroka in hkratna čustvena distanca tvorijo idealne pogoje za vzgojo patološkega narcizizma. Delovanje šolstva posega tudi na področje družine z namenom, da šola ne le izobražuje, temveč tudi vzgaja. Institucije kulturne transmisije (šola, cerkev, družina), od katerih bi nemara pričakovali, da bodo nasprotovale narcisističnim trendom kulture, po Laschevem mnenju prav nasprotno to kulturo aktivno sooblikujejo (ibid.: 231–240).

Splošni zaton avtoritarne očetovske funkcije postavlja temelje razvoju t. i. »protektivnega otroštva«, ki ga zaznamuje intenzivirana pozornost do blaginje otrok. »Toksični« starši vršijo preko »senzibilnega« materinjenja in očetovanja prikriti nadzor in discipliniranje otrok, ko jim z manipulativnimi prijateljskimi načini vzgajanja, pretirano emotivno navezanostjo ter posledično z vzbujanjem občutka krivde ustvarjajo iluzijo avtonomije (Švab, 2001: 95–143).

Skratka, ključni problem slabljenja tradicionalnih oblik patriarhalne avtoritete v poznokapitalistični socializaciji se po Laschu nahaja v favoriziranju permisivnosti, ki vodi v podređitev novim tipom avtoritete, toda na bolj prikrit in subtilen način: »Trend ukinjanja avtoritete, ki odkrito discipliniranje, povezano s kaznovanjem, nadomesti s terapevtskimi postopki normalizacije, pa je, kot Lasch jasno izpostavlja, družbeno povsem funkcionalen.« (Godina, 1990: 157–158) Permisivnost je problematična ravno zato, ker prikriva strog sistem kontrole, ko preprečuje direktno konfrontacijo med avtoritetami in posamezniki; pomeni alternativo jasni obliki avtoritete, ne pa dominaciji nasploh. Prehod iz avtoritete v permisivnost predstavlja le *prehod iz enega v drug sistem* do-